

УДК 378.141

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ УМІНЬ ЯК ОСНОВНОГО КОМПОНЕНТА ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ

Постолок Марія Іванівна

м.Тернопіль

В статті відображено особливості формування організаційних умінь у студентів педагогічних вищих закладів освіти в процесі вивчення біологічних дисциплін. Розглянуто методичні підходи до формування стійких організаційних умінь засобами навчання біології на лекційних та практичних заняттях, через етапи визначення мети і завдань навчальної діяльності.

Ключові слова: студент, організаційні вміння, підхід.

Проблема підготовки майбутніх педагогів є особливо актуальною в умовах реформування вищої педагогічної освіти, переходу до багаторівневої підготовки педагогічних кадрів, забезпечення конкурентоспроможності спеціалістів на європейському ринку інтелектуальної праці. Це тривалий, складний процес, який на сучасному етапі вимагає цілісного розгляду цього феномену.

Проведений аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчує, що в сучасній науці накопичено чимало доробок, присвячені проблемі підготовки вчителя. Значний інтерес становить дослідження особливостей психологічної структури особистості і діяльності вчителя, удосконалення його психолого-педагогічної підготовки та формування педагогічної майстерності. Підготовка ж вчителя, здатного творчо підійти до проектування навчального процесу та його організації, здійснити комунікативну, управлінську та рефлексивну діяльність, передбачає вирішення ще цілої низки питань. Одне з них – розробка технологій та методики формування організаційних умінь, які ми розглядаємо як компонент конструктивної діяльності педагога.

Навчання майбутнього вчителя біології передбачає формування в нього комплексу організаційних умінь, а саме вміння визначати цілі і завдання майбутньої діяльності, прогнозувати шляхи, способи дій і засоби досягнення поставлених завдань; здійснювати самоконтроль та самовиховання. Ці організаційні вміння ми відносимо до групи загально навчальних умінь, оскільки вони застосовуються у процесі вивчення усіх предметів [4, с. 26].

Вказані вміння мають формуватися ще в шкільному віці. Однак проведений аналіз практики сучасної школи засвідчив, що випускники шкіл загалом мають недостатній рівень теоретичних знань, і як наслідок, не володіють на належному рівні організаційними вміннями.

Разом з тим, практика роботи вищої школи показала, що засвоєння студентами характерних особливостей і структури організаційних умінь дають можливість покращити процес їх формування під час вивчення біологічних дисциплін у педагогічних університетах. Тому *метою статті* є визначення оптимальних шляхів формування організаційних умінь у майбутніх учителів біології протягом їх навчання у педагогічному університеті.

Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчує, що науковцями розроблено три шляхи формування умінь, які використовуються в практиці навчання:

I шлях – передбачає формування умінь методом «проб і помилок»

II етап – передбачає формування умінь через систематичну організацію актів творчого пізнання.

III шлях – спеціальне формування умінь. Мета цього шляху полягає в тому, що формування умінь висувається як окреме завдання процесу навчання.

Процес навчання біології та методики її викладання передбачає формування організаційних умінь не тільки під час оволодіння студентами теоретичними знаннями, а й при виконанні ними лабораторно-практичних занять. При цьому дуже важливим моментом є звернути уваги на наступні етапи:

- 1) структура та значення організаційних умінь;
- 2) формування умінь визначати мету та завдання навчальної діяльності;
- 3) Вибір порядку дій, способів та засобів виконання діяльності [4, с.27].

При цьому через усі форми занять – лекційні чи лабораторні проходить основна ідея уміння правильно організувати свою працю. При цьому дуже важливо сформувати у вчителя біології уміння визначати мету та завдання навчальної діяльності, оскільки без чітко встановленої мети і завдань неможливо виконати все якісно і в оптимальні терміни.

Важливим організаційним умінням майбутнього вчителя біології є уміння встановлювати порядок дій та оптимальні шляхи виконання певного виду навчальної діяльності. Тут варто було б запропонувати учням виконання певного лабораторного заняття.

Формування умінь здійснювати самоконтроль власної діяльності і вносити в неї корективи передбачає ознайомлення студентів з видами самоконтролю, особливостями їх використання. Часто в якості прийомів самоконтролю використовуються відтворення прочитаного тексту; пригадування основних моментів матеріалу.

Для удосконалення самоконтролю ми використовуємо вказівки для кожної теми уроку. У них містяться послідовно перераховані питання про те, що конкретно потрібно знати до майбутнього заняття.

Комплексний підхід до проблеми еколого-педагогічної підготовки майбутнього учителя потребує вирішення цілої низки завдань:

1. Засвоєння стрижневих ідей, понять і наукових фактів про природу, що дозволяє визначити оптимальний вплив людини на природу.
2. Розуміння матеріальної і духовної цінності природи для суспільства і окремої людини.
3. Оволодіння практичними знаннями і вміннями вивчати і оцінювати стан довкілля, передбачати можливі наслідки своїх дій [2, с.45].

Формування у майбутніх педагогів еколого-педагогічних знань та умінь має здійснюватися на основі

новітніх технологій і науково-методичних досягнень, в процесі використання яких формуються творчі спеціалісти.

Досвід власної педагогічної діяльності дозволяє зробити висновок, що ефективність формування професійних знань і вмінь у процесі підготовки майбутніх вчителів природничих дисциплін до діяльності в галузі екологічної освіти і виховання можна забезпечити за певних умов:

1) педагогічно обґрунтованого відбору і оволодіння екологічним матеріалом по вивченню фахових дисциплін;

2) методичного добору організаційних форм і методів такого виду підготовки, які відповідають рівню готовності студента;

3) формуванню практичних умінь і навичок, які дають можливість застосувати набуті теоретичні знання.

Отже, вся організація навчального процесу у педагогічному вузі передбачає формуванню та використанню всіх умінь набутих у комплексі. Комплексний підхід припускає широке застосування різноманітних прийомів, методів та засобів, які становлять єдине ціле.

Література та джерела

1. Вишківська В.Б. Формування у майбутніх учителів здатності до конструювання навчально-пізнавальної діяльності школярів: автореф. ... дис. канд. наук. / В.Б. Вишківська. К., 2006. – 21 с.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи, С.С. Вітвицька. – К.: ЦНЛ, 2003. – 314 с.
3. Журавський В.С. Стратегічні напрямки розвитку вищої освіти в Україні у ХХІ столітті / В.С. Журавський // Держава і право: Юридичні і політичні науки. – К., 2003. – С.3-9.
4. Шишкіна О.О. Формування організаційних умінь як основного компонента процесі підготовки вчителя біології // Наукові записки. Серія: Педагогіка. – 2010. – №1. – С.25-29.

В статтє отражены особенности формирования организационных умений у студентов педагогических высших учебных заведений в процессе изучения биологических дисциплин. Рассмотрены методические подходы к формированию устойчивых организационных умений средствами обучения биологии на лекционных и практических занятиях, через этапы определения целей и задач учебной деятельности.

Ключевые слова: студент, организационные умения, подход.

The author of the article has considered the peculiarities of organizational skills in students of higher educational institutions in the study of biological sciences. Methodical approaches to sustainable organizational skills by means of teaching biology at lectures and practical sessions have been considered, through the stages of goal and objectives setting of training activities.

Key words: student, organizational skills, approach.

УДК 159.922.63–026.12

ОСНОВНІ КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМАТИКИ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВІЗАЦІЇ ЛЮДИНИ У ПЕРІОД СТАРОСТІ

Робак Володимир Євгенович

м. Львів

У статті аналізується суть поняття «активне старіння», його структура, можливості використання як теоретичної основи для розробки соціальної політики стосовно людей похилого віку, стратегії організації соціальної роботи з даною категорією клієнтів та інструменту для оцінки рівня активності пристосування особистості до періоду старості.

Розглядається взаємозв'язок понять «активне старіння», «успішне старіння» і «здорове старіння».

Ключові слова: «активне старіння», індекс активного старіння, «успішне старіння», «здорове старіння».

Зростання частки людей старшої вікової групи у демографічній структурі населення набуло на даний час всезагального характеру. Наприклад, якщо зараз в країнах ЄС покоління у віці 65+ складає 16% від усього населення, то до 2060 року цей показник зросте до 30%. Це створює принципово нову ситуацію в багатьох сферах суспільного буття: трудових відно-

син (роботодавцям слід готуватися до зростання кількості працівників старшого віку), охорони здоров'я (процес «геріатризації» медицини), соціального обслуговування та інших. Зрештою, державам слід активно розвивати систему неперервної освіти і перекваліфікації, адже в умовах швидких технологічних змін знання і виробничий досвід персоналу швидко «старіють», а кількість молодих працівників, обізнаних з інноваціями, буде постійно скорочуватися. Таким чином, нова демографічна реальність є певним викликом, що потребує адекватного реагування як з боку органів державної влади, так і громадських організацій.

На сьогодні вже можна простежити певну еволюцію поглядів і ставлення до феномену постаріння суспільства. Якщо спочатку домінували песимістичні (іноді навіть панічні) настрої та оцінки і у цьому процесі бачили суцільний негатив (це було зумовлене в першу чергу економічними чинниками – надмірне навантаження на пенсійні системи, виділення все більших коштів для потреб охорони здоров'я,